

ZLATNA RUDA ČARLSA SIMIĆA

Čarli je govorio tečno srpski jezik, neafektirajući kao većina onih koji se otisnu u svet na kraći ili duži period. Razgovarali smo i dopisivali se (više od dvadeset godina) isključivo na srpskom jeziku. Govorio je da otkad su mu umrli otac i majka nikada nije pričao srpski s nekim, pa mu je to pričinjavalo posebno zadovoljstvo. Bio je prirodan, neposredan i veoma duhovit čovek. Voleo je da priča o svojim precima, uglavnom dogodovštine iz njihovih života. Baba po majci mu je bila omiljeni lik, često je prepričavao kako je bila ljuta na Srbe, grdila ih i nazivala „budalama” i „ludacima” jer su bili mitomani i zaluđenici, jer su se nerealno odnosili prema svetu. I Čarli je umeo, kada nešto pogreši, da se ljutne na sebe, nazivajući se tada „ludim Srbinom”. Bila je to živopisna familija. Dečak mu je bio sveštenik, a otac inženjer koji je u vreme rata otišao u Ameriku – bio je hedonista, voleo je da dobro pojede i da zapeva. Čarli je umeo da s njim ili stricem ode u kafanu, sedeći do jutra i naručujući jela jedno za drugim dok se ne prejedu. Voleo je da priča o hrani i ona je bila jedna od njegovih opsesivnih tema (pored politike i političara, tim, smatrao je, budalama koje nam zagorčavaju život) u njegovim pesmama i prozi. Nije čudo jer je znao šta je glad – hrane nije bilo ni u ratu i dugo posle rata, cvetala je crna berza. Sa mlađim bratom i majkom, operskom pevačicom, izbegao je iz Jugoslavije 1953. godine, iz trećeg puta krišom prešavši iz Slovenije u Italiju – jednom su čak nedelju dana proveli u zatvoru, a potom otišli u Pariz gde su ostali nekoliko godina. I prvih godina u Americi bio je više gladan nego sit.

Prošao je tipičan put migranata, ljudi koji i danas lutaju svetom tražeći srećno mesto za normalan život. Školovao se tako što je radio razne poslove, a uveče išao na predavanja. Posle mnogo muke i truda, ostvario je svoj „američki san”. Bio je od onih ljudi koji se nikada ne žale, te se u njemu nije mogla nazreti nikakva ozlojeđenost i gorčina. Naprotiv, bio je zadovoljan čovek i bilo je prijatno u njegovom društvu. Dva puta je doživeo bombardovanje Beograda, 6. aprila 1941. i savezničko bombardovanje 1944. Jednom prilikom sreo je izvesnog američkog pesnika koji mu je pričao kako je bio u ratu i kako je bombardovao Beograd. Čarli je samo rekao: „Pa to znači da si me ti bombardovao.” Užasnut, Amerikanac se izvinjavao Čarliju koji je sve to pretvorio u šalu, bez imalo osude. Nikada nije pisao o strahu i trpljenju ni u vreme ratnih ni tokom migrantskih godina. Više je pričao o dogodovštinama i nestašlucima iz dana kada ne bi otišao u školu nego bi tumarao sam Beogradom ili se igrao sa drugovima. Tih godina je prvi put čuo džez na nekim izlizanim pločama svoga druga, a u bioskop je išao kad je mogao, odnosno kad god je radio. Otuda njegova neizmerna ljubav prema džezu i bluzu, koje je uživo posle slušao po američkim salonima.

Posle takvih doživljaja i situacija, njegova slika sveta nije mogla biti celovita jer je nastala na krhotinama stvarnog sveta. Otuda u njegovoj poeziji možete sresti puste ulice, đubrišta, otpad, stara groblja, mrtvačnice, avetinjski napušten grad, sobičke jeftinih hotela, male prljave kafane, mračna stepeništa... U toj „rugobi prizora” i u njihovoj bizarnosti, Čarls Simić kao da je video suštinu sveta i tragičnost ljudskog postojanja. Svet je za njega bio „nevidljiva kaznionica”. Njegova poezija je nastajala od krhotina stvarnosti,

na krilima imaginacije. Simić je stvaralačkim umećem od stvarnog i fiktivnog stvorio vlastitu, neponovljivu pesničku kosmologiju. Iako izgrađena na pozadini jednog sumornog sveta, njegova poezija je puna paradoksa, apsurdna, humora i ironije, čime je na jedan čudesan način pružao nadu svakom čoveku, da je sve moguće i da je svet istovremeno zastrašujući i divan.

Poezija Čarlsa Simića predstavlja „varljivost vidljivog”, ono što govori „svojom ćutnjom”. Ona nas ubeđuje da „ništa nije onako kako izgleda”. Zato njegova poezija u nama budi otkrivalačku znatiželju pružajući nam zadovoljstvo neočekivanog. Otuda smatram da su Čarlijevi čitaoci oni retki tragači za zlatnom rudom koji je i nalaze.

*

Čarls Simić je posle emigracije više puta posetio bivšu domovinu Jugoslaviju. Prvi put je u njoj bio 1972, dolazeći sa Struških večeri poezije, a drugi put je došao na tri meseca sa porodicom (zahvaljujući Fulbrajtovoj stipendiji), obišavši celu Jugoslaviju. Drugovao je sa Vaskom Popom, Ivanom V. Lalićem, Mišom Pavićem.

Za vreme Miloševićeve vladavine nije želeo da dolazi u Srbiju, a prvi put je došao 2006. godine i održao dve nezaboravne književne večeri. Domovinu je ponovo posetio 2011. godine, a onda i 2017. posle primanja „Zlatnog venca” u Makedoniji. Tada je održao i književne večeri u Novom Sadu i Nišu. Njegova književna gostovanja se i danas prepričavaju i pamte kao neverovatna doživljaj, a bila su nezapamćeno posećena. Nešto slično tome bilo bi jedino književno veče Josifa Brodskog dvadesetak godina ranije.

*

Imala sam sreću da Čarls Simić prevodi moju poeziju i taj rad na svojim pesmama nikada neću zaboraviti. To su najsrećniji trenuci u mojoj književnoj karijeri. Do prevođenja je došlo slučajno. Simiću sam poslala 1988. godine svoju knjigu pesama *Priče i druge pesme*. Posle mesec dana dobila sam od njega razglednicu ispisanu mnoštvom komplimenata i njegovom željom da me prevodi. Počeo je 2000/01. godine, kada smo i uspostavili vezu putem interneta, a moja knjiga *A Wake for the Living* u njegovom prevodu izašla je 2003. godine u Minesoti, dok je 2004. izašao reprint u *Bloodaxe Books*-u u Velikoj Britaniji. U to vreme smo se neprestano dopisivali i o onome što se dešavalo u Srbiji, kada smo imali velike demonstracije i konačno skinuli Miloševića sa vlasti. Svakodnevno smo razmenjivali mejlove jer je Čarli želeo da svakog trenutka bude upućen u dešavanja. Tada smo već postali prijatelji i ostali to sve do njegovog odlaska 9. januara. Mnogo sam naučila o poeziji dopisujući se s Čarlijem, osećala sam se kao da sam bila na neprestanom *master class*-u. Divno iskustvo. Ne verujem u njegov odlazak i još uvek očekujem poruku ili glas na telefonu.